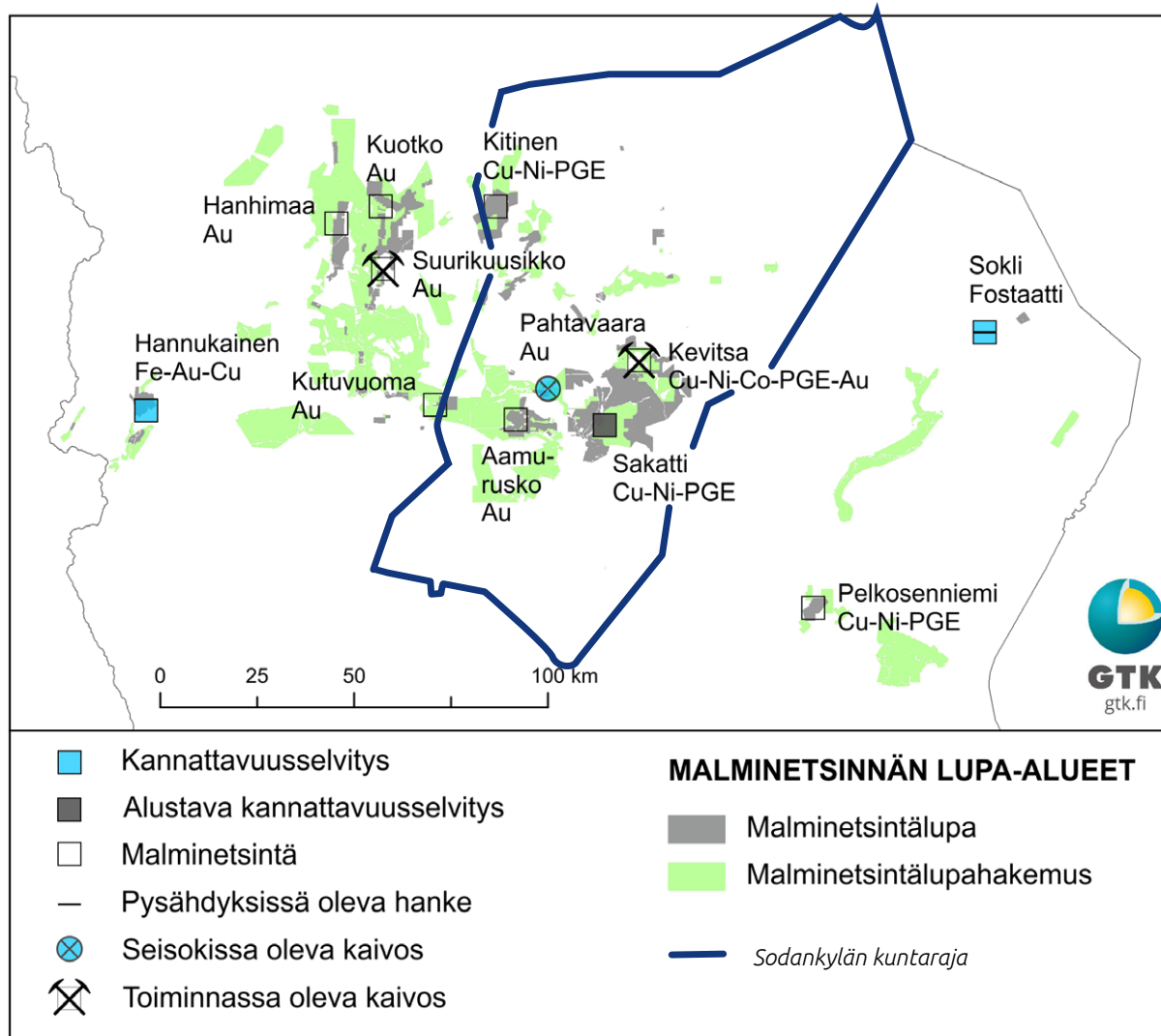

Tavoitteena taloudellisesti,
sosiaalisesti ja ekologisesti
kestävä kaivostoiminta.

Sodankylän kunnan kaivosohjelma 2018–2021

AJANKOHTAISET MALMINETSINTÄ- JA KAIVOSHANKKEET SYKSYLLÄ 2017 LAPIN ALUEELLA

Lähteet: TEM Toimialapalvelu, syksy 2017 /
Toimialaraportit / Kaivosalan tilanne ja näkymät,
TUKES. Kartta: GTK.

Sodankylän kunta on kansallisesti ja jopa Euroopan ja maailman mittakaavassa merkittävä kaivostoiminnan ja kaivospotentialien alue.

Sodankylän kunta sijoittuu keskelle niin sanottua Keski-Lapin vihreäkivi-vyöhykettä, jolla toimii tällä hetkellä kaksi metallimalmikaivosta: Boliden Kevitsa Sodankylässä ja Agnico Eagle Suurikuusikko Kittilässä. Lisäksi alueella on useita eri vaiheissa olevia kaivoshankkeita, kuten ympäristövaikutusten arviointivaiheessa oleva Sakatin kaivoshanke, AA Sakatti Mining.

Sisältö

1 KAIVOSOHJELMAN VALMISTELUSTA	5
2 NYKYTILASTA VUONNA 2018	7
3 KUNNAN ARVOT JA TAVOITTEET	9
4 ERI ELINKEINOJEN KEHITTÄMISTÄ TUKEVAA MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUA	11
5 KUNNAN TOIMENPIDESUUNNITELMA	15
6 EHDOTUKSET YHTEISTYÖN KEHITTÄMISELLE KAIVOSTOIMIALAN KANSSA	19
7 SODANKYLÄN KUNTA SEURAA ERITYISESTI SEURAAVIA ASIOITA	20
8 KUNTALAISTEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET	22
ALUEELLISET INNOVAATIOT JA SUURHANKKEET ARKTISELLA ALUEELLA (REGINA)	23

Kaivosohjelman tarkoituksena on ohjata Sodankylän kunnan omaa toimintaa kaivostoimialaan liittyvässä kehittämisessä ja edunvalvonnassa.

1 KAIVOSOHJELMAN VALMISTELUSTA

Sodankylän kunnanhallitus päätti kokouksessaan 17.10.2016, että kunnassa valmistellaan kaivosohjelma. Samalla päätettiin selvittää mahdollista sopimusperusteista yhteistyömallia paikkakunnalla toimivien ja toimintaa suunnittelevien kaivosyhtiöiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Kaivosohjelma on osa kunnan strategista päämäärää monipuolisen elinkeinoelämän kehittämiseksi kaivostoiminnan näkökulmasta tarkasteltuna.

Kaivosohjelman tarkoituksena on ohjata Sodankylän kunnan omaa toimintaa kaivostoimialaan liittyvässä kehittämisessä. Ohjelman tarkoituksena on myös määrittää maankäytön suunnittelun ja kuntakaavoituksen vaikutusten arvioinnin lähtökohtia ja tavoitteita.

Kaivosohjelman sisältö- ja periaatelinjaukset ovat lähtökohtana mahdollisen sopimusperusteisen yhteistyömallin jatkovalmistelussa ja neuvotteluissa kaivosyhtiöiden ja muiden paikallisten toimijoiden kesken. Yhteistyön kehittämisen keskeisimpänä tavoitteena on varmistaa ja lisätä kaivoshankkeista saatavien hyötyjen jäämistä Sodankylään. Ja toisaalta ennaltaehkäistä ja vähentää niihin liittyviä sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä haittoja ja riskejä.

Kaivosohjelma sisältää paikallisista lähtökohdista laaditun kuntatason vaikutusten arviointi- ja seurantamallin, jota kunta ja tutkimuslaitokset sekä kaivosyhtiöt voivat hyödyntää vaikutusten seurannassa ja toiminnan kehittämisessä.

Kaivosohjelman ja alustavien yhteistyötavoitteiden valmisteluun on osallistunut lähes 30 eri sidosryhmien edustajaa muun muassa kyläyhdistyksistä toiminnassa olevien tai suunnitteilla olevien kaivosten läheisyydestä, ympäristöarvojen näkökulmasta, eri elinkeinojen edustajia niin porotaloudesta, matkailusta, kalataloudesta, kaivosteollisuudesta kuin paikkakunnan muista yrittäjistä, järjestöistä sekä seurakunnasta. Myös Metsähallitus ja Lapin liitto ovat olleet edustettuina sidosryhmissä. Sidosryhmien edustajat kokoontuivat valmistelun aikana kolmeen työpajaan, joiden tuotoksia on keskeisesti hyödynnetty kaivosohjelman ja kumppanuusmallin lähtökohtien ja alustavien sisältöjen muodostamisessa. Kunnan puolelta työssä ovat olleet mukana kunnan johtoryhmä sekä luottamushenkilöiden osalta valmistelusta informoituna kunnanhallitus.

Osana Alueelliset innovaatiot ja suurhankkeet arktisella alueella (REGINA)¹ -hanketta Lapin yliopisto toteutti kesällä 2016 sodankyläläisille kyselyn kaivostoiminnan koetuista vaikutuksista. Tutkimuksen mukaan enemmistö vastaajista hyväksyy kaivostoiminnan Sodankylässä². Merkittävimpiä hyötyinä koetaan paikkakunnalle kaivostoiminnan tuomat työpaikat. Myös haittoja koetaan. Kyselyyn vastanneista

noin puolet arvioi, että kaivostoiminta on heikentänyt ympäristön tilaa kaivosten lähikylissä. Tätä mieltä oli kuusikymmentä prosenttia vastanneista. Kyselyn tuloksia on hyödynnetty kaivosohjelman valmistelussa. Kysely toteutetaan seurantatutkimuksena uudelleen keväällä 2018. Kaivosohjelman valmistelussa on hyödynnetty myös muita tutkimuksia, esimerkiksi Sodankylään muuttaneiden viihtymisestä paikkakunnalla.³

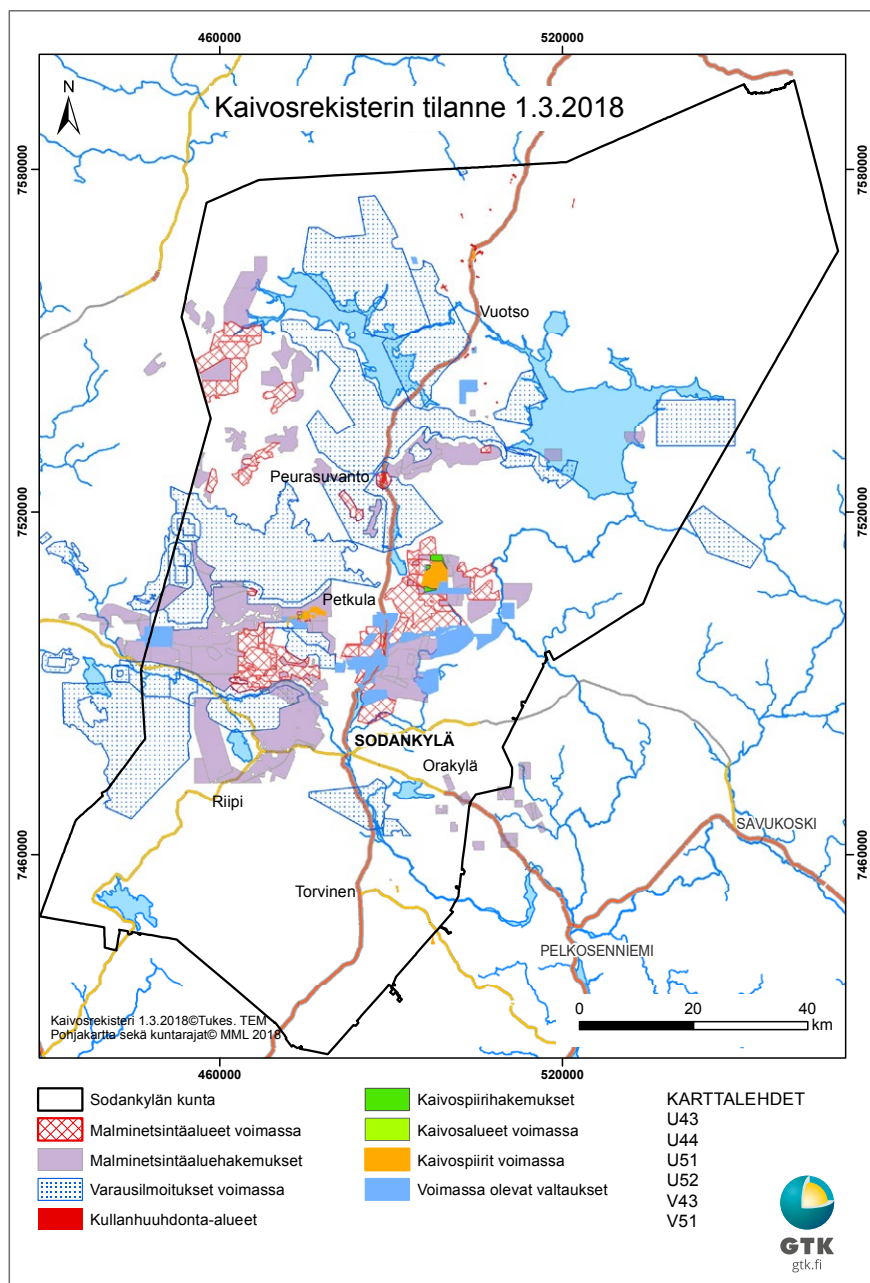
Kunta on hankkinut myös asiantuntijapalveluita kaivosohjelman ja sopimusperusteisen yhteistyön lähtökohden selvittämiseksi.

REGINA-hanke yhteistyössä Arctic Business Concept (ABC) - hankkeen kanssa, joissa Sodankylän kunta on molemmissa osatoteuttajina, ovat olleet ohjelmavalmistelun käytännön rukkasiina ja resursseina. Sodankylän kaivosohjelmaa ja ideaa yhteistyön kehittämisestä mahdollisesti sopimusperusteisesti on esitelty valmisteluvaiheessa Suomen kuntaliitossa, työ- ja elinkeinoministeriön kaivososastolla, Lapin ELY-keskuksessa, Lapin kaivos- ja teollisuus-palvelutoimijoiden kehittämisverkostossa (KATEPAL), Lapin teollisuus- ja kiertotalous klusterin ja REMIX-hankkeen tilaisuuksissa sekä kestävä kaivostoiminnan verkoston hallituksessa syksyllä 2016 ja keväällä 2017.

¹ Lisätietoa Regina-hankkeesta www.reginaproject.eu ja tämän dokumentin sivulla 23.

² "Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä" -tutkimusraportin mukaan sodankyläläisistä lähes 80 prosenttia hyväksyy kaivostoiminnan paikkakunnalla, noin 15 prosenttia puolestaan ei. (n=200.) Tutkimusraportti on saatavilla suomeksi ja englanniksi Lapin yliopiston LAUDA julkaisujärjestelmästä. (Kuisma, Suopajarvi 2016.)

³ Regina-hankkeessa Lapin yliopiston tekemät tutkimukset: "Uusien kaivosalan työtekijöiden sijoittuminen Sodankylään" ja "Hyvinvointi Sodankylään muuttaneiden äitien kokemana"

Sodankylässä on useita merkittäviä kaivoshankkeita eri vaiheissa ja malminetsintätoiminta on alueella aktiivista. Kunnan pohjoisosissa Vuotson alueella harjoitetaan myös kullanhuuhdontaa. Kartassa on kuvattu tilanne maaliskuussa 2018.

Kartta: GTK

Ajantasaisen tilanteen voit tarkistaa Tukes:n

kaivosrekisterin karttapalvelusta: <http://gtkdata.gtk.fi/kaivosrekisteri/>

2 NYKYTILASTA VUONNA 2018

Sodankylän kunnan alue on kansallisesti ja jopa Euroopan ja maailman mittakaavassa merkittävä kaivospotentialien alue. Sodankylän kunta sijoittuu keskelle niin sanottua Keski-Lapin vihreäkivivöhykettä, jolla toimii tällä hetkellä kaksi metallimalmikaivosta: Boliden Kevitsa Sodankylässä ja Agnico Eagle Suurikuusikko Kittilässä.

Kaivostoimiala on yksityisen sektorin yksittäisistä toimialoista merkittävin työpaikkojen määrässä Sodankylässä. Kaivosklusteriin liittyviä yrityksiä ja työpaikkoja on kaivos- ja malminetsintäyhtiöiden ja niitä palvelevien teollisuusalihankintayritysten lisäksi myös esimerkiksi geofysiikan tutkimuksen, koulutuksen ja laboratoriotoiminnan saralla.

Kaivosohjelmaa laadittaessa Boliden Kevitsan kaivoksella on suoria työpaikkoja yli 400 ja alihankkijat mukaan luettuna yhteensä yli 700 suoraa työpaikkaa. Kevitsan kaivos on ollut toiminnassa vuodesta 2012 lähtien.

Pahtavaaran kultakaivos on ollut toiminnassa ja myös lopettanut toimintansa useamman kerran 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Pahtavaaran kaivoksen uudelleen käynnistäminen on suunnitteilla Rupert Resources -yhtiön toimesta. AA Sakatti Mining:lla on merkittävä nikkeli-kupariesiintymä Sodankylässä. Esiintymä sijaitsee Viiankaavan soidensuojelualueella/alueen läheisyydessä ja Natura 2000-alueella. Sakatin hanke on ympäristövaikutustenarviointi (YVA) vaiheessa. Sakatin projektissa on kaivosohjelmaa valmisteltaessa 29 työntekijää, uusia rekrytointia valmisteilla ja kaivoskaudella noin 150 työntekijää urakoitsijat mukaan lukien.

Malminetsintä kunnan alueella on aktiivista ja alueella on merkittävää kaivospotentialia. Sodankylän alueella etsimälmejä talvikaudella 2016–2017 toistakymmentä kan-

sainvälistä yhtiötä. Sodankylässä on myös jonkin verran kaivostoimintaan liittyvää matkailua.⁴

KOKEMUKSIA TÄHÄN MENNESSÄ

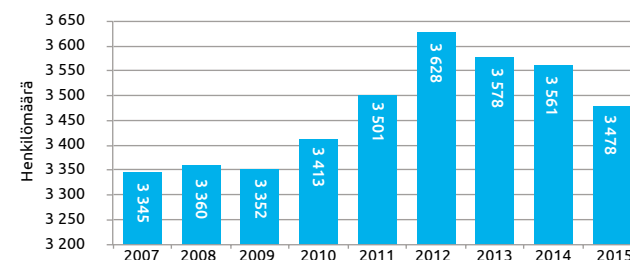
Sodankylän kunnan näkökulmasta tähän mennessä teollisen mittakaavan kaivostoiminta erityisesti Kevitsan käynnistyttyä vaikutti paikkakuntaan muun muassa seuraavissa asioissa:

- merkittävä määrä uusia työpaikkoja
- asuntomarkkinoiden kuumeneminen rakentamisvaiheessa
- kasvanut omakotitalorakentaminen heti kaivostoiminnan käynnistyttyä
- palvelutarpeen kasvu päivähoitossa, vieraskielisissä palveluissa, jonkin verran myös sosiaalipalveluissa
- lisäresurssitarvetta kunnan ympäristötoimissa liittyen lupa-asioihin lausumiseen
- tarve kehittää muita elinkeinoja
- tarve kehittää yhteistyötä kaivostoimialan kanssa, tiedonvaihdon ja paikkakunnan kehittämisen ja palveluiden tuottamiseen liittyen

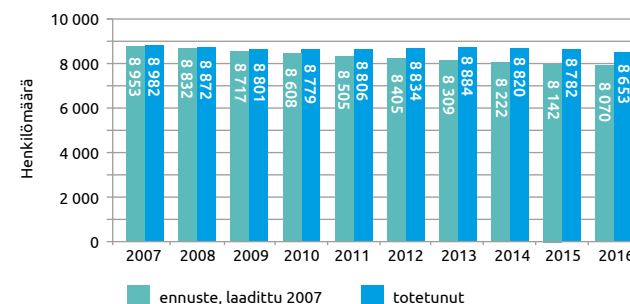
VALMISTAUTUMINEN ERI SKENAARIOIHIN

Mikäli Kevitsan kaivoksen nykyisen laajuksena toimintana paikkakunnalla käynnistyy uusi tai jopa uusia merkittävän mittaluokan kaivoksia, on kunnan varauduttava uuden toiminnan vaikutuksiin, niin kaivostoiminnan

tuomiin mahdollisuuksiin kuin myös haasteisiin ja riskeihin. Toisaalta kunnan on samanaikaisesti varauduttava myös muihin skenaarioihin niin työpaikka- kuin väestökehityksen osalta. Näihin eri skenaarioihin ei oteta tässä kaivosohjelmassa kantaa, vaan kunnassa tehdään tilannekohtaisesti ja erikseen näihin muutostilanteisiin varautumis- ja toimintasuunnitelmat.

TAULUKKO 1: Alueella työssäkäyvät. Lähde: Tilastokeskus

TAULUKKO 2: Väestöennuste ja toteutunut yhteensä Lähde: Tilastokeskus

⁴ Ametistikaivos Luoston Lampivaarassa, Tankavaaran Kultakylä ja Tankavaaran Kultamuseo.

Sodankylän kunnan tavoitteena on paikkakunnan näkökulmasta sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kaivostoiminta.

3 KUNNAN ARVOT JA TAVOITTEET

Sodankylän kunnan tavoitteena on edistää nykyisen kaivostoiminnan jatkumista sekä uusien kaivoshankkeiden toteuttamista, silloin kun on voitu ennakoarvioinneissa luotettavasti osoittaa, että hankkeiden vaikutukset ovat kuntastrategiassa määritettyjen arvojen mukaisesti hyödyllisiä. Ja silloin kun on voitu osoittaa, että hankkeet ovat myös haittojen ja riskien, mukaan lukien ympäristön ja luonnon osalta, paikallisestikin hyväksyttävissä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

SOSIAALISESTI, EKOLOGISESTI JA TALOUDELLISESTI KESTÄVÄÄ KAIVOSTOIMINTAA SODANKYLÄSSÄ.

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa sitä, että kaivostoimintaa toteutetaan Sodankylässä siten, että koko paikakunnalla asuvien ihmisten hyvinvointi kasvaa, ja että myös kaivostoiminnan välittömän vaikutuksen piirissä olevat ihmiset ja kylät hyötyvät hankkeista.

Sodankylä pitää tärkeänä, että kaivostoiminnasta aiheutuneet haitat minimoidaan ja korvataan ja että paikalliset luontoon pohjautuvat elinkeinot ja paikallinen kulttuuri säilyttävät toiminta- ja kehittämisedellytykset myös tuleville sukupolville.

Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, ettei kaivostoiminnalla heikennetä luonnon monimuotoisuutta, ja että luontoarvot ja luonnon virkistyskäytön kuten kalastuksen, marjastuksen ja metsästyksen mahdollisuudet turvataan laajasti.

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa sitä, että on voitu osoittaa, että kaivoshankkeiden vaikutukset paikallistalouteen ovat myönteiset ja hyödyttävät paikallista elinkeinotoimintaa monipuolisesti ja että kaivostoiminnasta johtuvat julkiset palvelu- ja infrastruktuuriin kohdistuvat investoinnit ja niihin liittyvät kustannukset jaetaan aiheutusperiaatte huomioiden eri toimijoiden kesken.

Tavoitteena on, että paikakunnalla asuvien ihmisten hyvinvointi kasvaa – ihmiset ja kylät hyötyvät hankkeista.

Onnistuessaan kestävä kaivostoiminta Sodankylässä on hyödyksi myös laajemmin Lapissa ja koko Suomessa. Paikallisten ja alueellisten hyötyjen saavuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä ja kaivoshankekohtaista tarpeiden, vaikutusten ja kestävyysarviointia, ennakkointia sekä pitkällä aikajänteellä kestäviä päätöksiä.

4 ERI ELINKEINOJEN KEHITTÄMISTÄ TUKEVAA MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUA

Kunnalla on vastuu alueensa maankäytön ja rakentamisen ohjaamisesta. Kunnan keskeisimpiä tehtäviä on maankäytön suunnittelun avulla edistää kunnan ja kuntalaisten elinvoimaa ja hyvinvointia.

Sodankylän kunnan lähtökohtana on osoittaa kaivos-toiminnan tarvitsemat alueet, edellyttäen, että kaivos-toiminnan taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys eri aikajän-teillä on luotettavasti osoitettu ennakkolisissa vaikutusten arvioinneissa. Kaavoituksen lähtökohtana on, että eri elinkeinoja ja intressejä yhteensovitetaan. Kaivostoiminnan lisäksi tärkeitä elinkeinoja ja intressejä Sodankylässä ovat esimerkiksi matkailu, metsä- ja maatalous, poronhoito sekä luonto- ja suojeluarvot.

Kunnan maankäyttöpoliittinen ohjelma 2015–2020 on hyväksytty kunnanvaltuustossa toukokuussa

2015. Sodankylän maankäyttöpolitiikan tavoitteena on ohjata kunnan kehitystä haluttuun suuntaan ja toteuttaa kunnan strategiaa. Maankäyttöpolitiikan tavoitteena on varmistaa kestävä, elinvoimaisen ja viihtyisän yhdyskuntarakenteen muodostuminen sekä edistää elinkeinojen kehittämismahdollisuuksia koko kunnan alueella.

Maankäyttöpoliittisen ohjelman päivittäminen tulee ajankohtaiseksi vuonna 2019.

Kirkonkylän osayleiskaavassa on varauduttu uusien teollisuus- ja asuntotonttien asemakaavoittamiseen. Kunta on hankkinut maankäyttöpoliittisen ohjelman mukaisesti raakamaa-alueita turvaamaan tulevia kaavoitustarpeita yleiskaavan varausten mukaisesti. Taajaman eteläpuolelle sijoittuva Kylälehdon teollisuusalueen asemakaavoituksen käynnistäminen tulee ajankohtaiseksi vuonna 2019.

Kunnan tavoitteena on päästä hyvissä ajoin neuvottelemaan laajentuvien ja uusien kaivoshankkeiden ja niihin liittyvien tulevaisuuden tarpeiden osalta eri toimijoiden kanssa. Ennakoivalla ja suunnitelmallisella maankäytön suunnittelulla mahdollistetaan riittävän vuorovaikutuksen järjestäminen, kustannustehokkuus ja johdonmukaisuus.

Kunnan tavoitteena on erityisesti huomioida asuntalueiden kaavoituksessa tonttien houkuttelevuus. Lisäksi kaavoituksessa huomioidaan muun muassa liikenneyhteydet, virkistysalueet, matkailualueet ja tonttitarjonnan monipuolisuus eri käyttötarkoituksille.

YHTENSOVITTAMISEN TARPEISTA

Kaivosohjelman laadintahetkellä, kunnassa ei ole tunnistettu tarvetta laajalle, esimerkiksi koko kunnan tasoiselle yleiskaavaprosessille ohjaamaan maankäytön eri intressien yhteensovittamista.

Kunta selvittää, onko jatkossa tarvetta strategiselle yleiskaavalle tai muille yleiskaavoille maankäytön eri muotojen ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi. Sodankylän kunta osallistuu aktiivisesti Pohjois-Lapin maakuntakaavaprosessiin, jonka yhteydessä selvitetään ja arvioidaan kaivostoiminnalle potentiaaliset alueet ja toisaalta yhteensovittamisen tarpeet muiden elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytysten osalta.

Porotalous

Kaivosohjelman valmistelun sidosryhmätyöskentelyssä sekä Lapin yliopiston tutkimuksessa esille nousi erityisesti poroelinkeinon huoli tulevaisuudesta, mikäli kaivostoiminta paikkakunnalla merkittävästi laajenee. REGINA-hankkeessa kesällä 2016 tehdyn kyselytutkimuksen ja kaivosohjelman valmistelun sidosryhmätyöskentelyn perusteella poroelinkeinon osalta yhteensovittamisen tarvetta on ja intressiristiriidat ovat mahdollisia, mikäli kaivostoiminta edelleen kunnan alueella laajenee. Sodankylän kunta pitää tärkeänä, että porotalouden toimintaedellytykset turvataan laajasti. Lisäksi kunta pitää

tärkeänä, että kaivostoiminnan laajentumisen vaikutuksista tehdään riittävät selvitykset ja että mahdolliset haitat ennalta ehkäistään, minimoidaan ja korvataan. Mahdollisessa kaivostoimintaan suoraan tai välillisesti liittyvässä rakentamisessa on mahdollisuuksien mukaan keskitettävä rakentamista, jotta porojen laidunpinta-ala vähenisi mahdollisimman vähän. Sodankylän kunnan alueen paliskunnat kuuluvat pääosin lain tarkoittamaan erityiseen poronhoitoalueeseen (poronhoitolaki 2§: ”Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle”).⁴ ja Lapin paliskunnan osalta saamelaisten kotiseutualueeseen (laki saamelaiskäräjistä 4§).⁵

Kalatalous ja vesistöt

Sidosryhmätyöskentelyssä nostettiin esille huoli kaivostoimintaan liittyvistä vesistövaikutuksista ja riskeistä, pääasiallisesti liittyen vesistöjen virkistyskäyttöön, mutta myös jossain määrin kalastuselinkeinoon. Lainsäädäntö velvoittaa kaivostoimijat käyttämään parasta mahdollista tunnettua teknologiaa (BAT) ja vesistöjen kannalta parhaita vaihtoehtoja. Sodankylän kunnan tavoitteena on, että kuntalaisten ja paikallisten toimijoiden odotukset ja tieto ympäristöstä otetaan huomioon kaivostoiminnan suunnittelussa.

Matkailu

Kaivosohjelman sidosryhmätyöskentelyssä on noussut esille, että nykyisten matkailukeskusten ja nykyisen teollisen mittakaavan kaivostoiminnassa, intressiritiriitoja ei ole tunnistettavissa. Mikäli kaivospotentiaalia myöhemmin tunnistetaan keskeisten luontomatkailukohteiden läheisyydestä, voi tarvetta ohjaukselle ja yhteensovittamiselle olla. Ennakoiminen ja avoin keskusteluilmapiiri ovat tarpeen jatkossakin.

Virkistyskäyttö

Metsästyksen ja marjastuskäytön osalta sidosryhmätyöskentelyssä nousi esille, että yhteensovittamisen tarvetta voi ilmetä, mikäli kaivostoiminta merkittävästi kunnassa laajenee. Lisäksi ilmeni, että kuntalaiset toivovat ymmärrettävässä muodossa ja helposti saatavilla olevaa tietoa ympäristövaikutuksista, kuten esimerkiksi pöly- ja vesistövaikutuksista. Kunta voi edistää näitä osallistumalla aktiivisesti toimintamallien kehittämiseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Saamelaisten kotiseutualue kunnan pohjoisosissa

Sodankylän kunnan pohjoisosissa Lapin paliskunta mukaan lukien Vuotson kylä on lain tarkoittamaa saamelaisten kotiseutualuetta. (Laki saamelaiskäräjistä 4§) Saamelaiskäräjät on todennut kaivosohjelman sidosryhmätyöskentelyn kutsuun lähettämässään vastauksessa, ettei saamelaiskäräjät hyväksy kaivoshankkeita saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaiskäräjät ei nimennyt edustajaa kaivosohjelman valmisteluun. Sodankylän kunta arvioi kaivoshankkeiden paikallista kestävyyttä ja hyväksyttävyyttä hankekohtaisesti ja ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa saamelaisten kotiseutualuetta koskevan lainsäädännön.

Uudistettu kaivoslaki astui voimaan vuoden 2011 heinäkuussa. Kaivoslain myötä turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesista muodostui kaivosviranomaisen, joka myöntää kaivoslain mukaisia lupia. Kaivoslaki lopettaa siirtymäajan jälkeen koneellisen kullankaivun Lemmenjoen kansallispuistosta. Koneellista kullankaivua harjoitetaan Inarin kunnassa ja Lapin paliskunnan alueella Sodankylän kunnassa.

Kaivoslain 1 § laissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Lain 38 § mukaan Tukesin tulee yhteistyössä saamelaiskäräjien ja muiden tahojen kanssa selvittää saamelaisten kotiseutualueelle tai sinne vaikuttavan malminetsintäluvan, kaivosluvan tai kullanhuuhtontaluvan mukaisesti toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin tulee ottaa huomioon:

- 1) hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat;
- 2) mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee;
- 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä.

Lain 50 § mukaan lupaa ei tule myöntää jos luvan mukainen toiminta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. (...)”

Lähde: www.samediggi.fi Saamelaiskäräjät

⁴ Poronhoitolaki 2§ erityisestä poronhoitoalueesta: ”Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle”.

⁵ Saamelaisten kotiseutualue. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Asetuksessa tai sen liitteessä julkaistaan kartta kotiseutualueen rajoista.

SODANKYLÄ KESTÄVÄN KAIVOSTOIMINNAN EDELLÄKÄVIJÄNÄ

Kaavio: Anna Kantola, Jukka Lokka, Janne Laine

“

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

”

(Kuntalaki 1§, 410/2015)

5 KUNNAN TOIMENPIDESUUNNITELMA

Kunnan tehtävänä on kuntalaisten edunvalvonta ja hyvinvoinnin turvaaminen.

HOUKUTTELEVUUS, VIIHTYISYYS, NYKYISET JA UUDET ASUKKAAT SEKÄ TYÖPAIKAT

- Kunnan tavoitteena on, että mahdollisimman moni paikkakunnan kaivoshankkeisiin liittyvä työntekijä, työpaikka ja työnantaja ovat sijoittuneena Sodankylään
- Kunta huomioi palautteen ja toiveet asunto- ja tonttitarjonnan kehittämisestä houkuttelevammaksi.
- Kehittämispalvelut auttaa yrityksiä etabloitumaan Sodankylään käytännössä
- Kunta ottaa uudessa kuntastrategiassaan huomioon muun muassa REGINA-hankkeessa Lapin yliopiston tekemien tutkimusraporttien kehittämissuosituksia viihtyisyyden ja muuttoon houkuttelevuuden parantamiseksi
- Tuetaan paikkakunnalle muuttavien kotiutumista esimerkiksi yhteistyössä järjestöjen kanssa
- Kunta kehittää viihtyisyyttä pitkäjänteisesti

YRITYSTOIMINNAN TARVITSEMAT TONTIT, TILAT, PALVELUT, SAAVUTETTAVUUS, OSAAMINEN

Sodankylän kunta

- edistää paikallisten yritysten pääsyä kaivos-teollisuushankkeiden arvoketjuihin
- edistää uuden yritystoiminnan syntymistä Sodankylään
- kaavoittaa teollisuustontteja ja edistää yritystoimintaan tarvittavien tilojen saatavuutta sekä kehittää nykyisten tilojen käyttömahdollisuutta ja markkinointia yhteistyössä Tähtikunnan kanssa
- selvittää kaivospalvelukeskuksen perustamistarvetta yhteistyössä toimialan yritysten kanssa
- edistää liikenne- ja raideyhteyksien parantamista, kuten Jäämerenrata ja valtatie E4-liikennehankkeet ja poikittaisliikenne Keski-Lapissa
- tekee aktiivista vaikuttamis- ja yhteistyötä, jotta jatkossakin Sodankylän kunnan alueella on tarjolla ammatillista koulutusta muun muassa kaivosalalle
- edistää elinkeinoalojen välistä yhteistyötä, järjestämällä yhteistyössä yritysten kanssa tilaisuuksia, joissa eri toimialat voivat tutustua ja kehittää yhteistyötä. Esimerkkinä kaivosmatkailun kehittäminen.
- osallistuu aktiivisesti Lapin arktisen teollisuuden ja kiertotalouden klusterin kehittämiseen ja tekee yhteistyötä muiden klustereiden kanssa, niin kotimaassa kuin kansainvälisesti
- edistää muiden elinkeinojen kehittämistä ja tavoitteena on turvata myös perinteisten elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset

KESTÄVÄN KAIVOSTOIMINNAN MALLIALUEEKSI

- Kunnan tavoitteena on, että alueella toimivat kaivos- ja malminetsintäyhtiöt toimivat kestävän kaivostoiminnan verkoston standardin mukaisesti
- Kunnan edustajat pitävät esillä kunnan tavoitteita ja periaatteita kestävään kaivostoimintaan liittyen kaivostoimijoita tavatessaan
- Kestävän kaivostoiminnan verkoston työskentelyyn osallistutaan jatkossakin
- Selvitetään mahdollisuus syventää yhteistyötä kestävän kaivostoiminnan verkoston kanssa

”Tavoitteena on taloudellisestikin oikeudenmukainen hyödynjako”

- Kunta valvoo kuntalaisten etua kaivostoimialaan liittyvien lakien valmistelussa, esimerkiksi lausuntoja antamalla.

MAANKÄYTÖN YHTEENSOVITTAMINEN

- Kunta arvioi säännöllisesti maankäytön suunnittelun ja yhteensovittamisen tarpeita, ottaen huomioon eri elinkeinojen ja muiden maankäyttömuotojen toiminta- ja kehittämisedellytykset.
- Kunta ottaa vastaan hankkeisiin liittyvää suunnittelutietoa ja ottaa hankkeet huomioon niin maakunta- kuin kuntakaavoituksessa kunnan yleiset kehittämistavoitteet ja myös muut elinkeinot huomioiden

KAIVOSHANKEKOHTAINEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA VARAUTUMINEN

- Kunta arvioi ja tekee varautumissuunnitelman kuntapalvelutarpeiden muutoksiin valmisteilla ja käynnissä olevien kaivoshankkeiden osalta, kun yhtiöt esittävät työpaikka- ja muut vaikutusarviot ympäristövaikutusten arviointivaiheessa.
- Toiminnassa olevien kaivosten osalta kunta kutsuu säännöllisiä tapaamisia yhtiöiden kanssa, jotta paikalliset hyödyt voidaan varmistaa ja toisaalta mahdollisten muutostilanteiden kuten laajentumisen tai äkillisen tai suunnitellun lakkauttamisen vaikutuksia voidaan ennakoida.
- Sodankylän kunta selvittää tarpeen nimetä kaivosasioiden koordinaattorin tehtävän. Kaivoskoordinaattorin tehtävänä on olla yhteyshenkilönä kaikissa kaivostoimintaan liittyvissä asioissa, niin yhtiöiden kuin kuntalaisten sekä muiden toimijoiden osalta.

IHMISIIN, TALOUTEEN JA YMPÄRISTÖÖN KOHDISTUVIEN VAIKUTUSTEN SEURANTA, ARVIOINTI JA KEHITTÄMISRATKAISUT

Kaivosyhtiöiden tehtäviin kuuluu seurata toimintaansa ja sen vaikutuksia. Sodankylän kunnan erityispiirteensä on, että paikkakunnalla on useita kaivoshankkeita eri vaiheissa; toiminnassa, suljettuna ja suunnittelu- sekä malminetsintävaiheessa. Yhteiskunnallisten vaikutusten hallinnan kannalta on tärkeää, että myös kunta seuraa aktiivisesti kaivostoimintaan liittyviä vaikutuksia ja alaan liittyviä tutkimuksia.

- Kunta seuraa kaivostoiminnan vaikutuksia ihmisten arkeen, talouteen ja ympäristöön yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa tehtävään seurantatutkimuksen avulla, sekä hyödyntäen viranomaisten ja kaivosyhtiöiden arviointeja ja raportteja.
- Kunta tukee eri toimijoiden välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehittämistä, jotta mahdolliset kaivostoimintaan liittyvät haasteet ja ongelmat, kuten intressiristiriidat voitaisiin ennaltaehkäistä tai ratkaista eri osapuolten tavoitteet huomioiden.
- Kunta tukee käytännöllisten ratkaisujen ja innovaatioiden kehittämishankkeita esimerkiksi kaivostoimintaan liittyvien vaikutusten seurantaan, viihtyisyyteen ja hyvinvointiin, liikenneturvallisuuden parantamiseen ja uusien tuotteiden- ja palveluiden kehittämiseen sekä uusien yritysten luomiseen.
- Sodankylän kunta seuraa kuntalaisten suhtautumista kaivostoimintaan.

Kunta seuraa kaivostoiminnan ihmisiin, talouteen ja ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa.

”Tavoitteena on kasvattaa paikalliseen aluetalouteen jäävää hyötyä”

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN SEURANTA JA VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMISTARPEET

Kaivostoimintaan liittyvät ympäristölain säädännön mukaiset lupa-asiat kuuluvat Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ja valvonta Lapin ELY-keskukselle.

- Kunnalla on tiedonsaantioikeus kaivostoimintaan liittyvissä viranomaisasioissa. Kunta antaa lausuntoja kaivostoimintaan liittyen eri lupamenettelyissä.
- Kunnalla on mahdollisuus laittaa vireille kaivostoimintaan tarpeelliseksi katsomiaan lisäselvityksiä joko lupa- tai valvontaviranomaisessa.
- Sodankylän kunta seuraa jatkossakin aktiivisesti kaivoshankkeiden toimeenpanoa ja lupamenettelyjä, sekä esittää tarpeen mukaan muutosvaatimuksia kaivostoimijoiden suunnitelmiin.
- Käytännön kokemus Sodankylässä on osoittanut, että kuntalaiset kääntyvät ympäristöhuolissaan ja havainnoissaan usein kunnan ympäristösuojeluviranomaisen puoleen. Kaivostoiminnan ja kaivostoiminnan suunnitteluprosessien laajentuessa, on selvítettävä onko tarvetta myös siltä osin lisäresursseille kunnan ympäristösuojeluviranomaisen toimintaan.

”

Tavoitteena on edistää paikallisten toimijoiden ympäristötiedon ja odotusten huomioimista kaivostoiminnassa

”

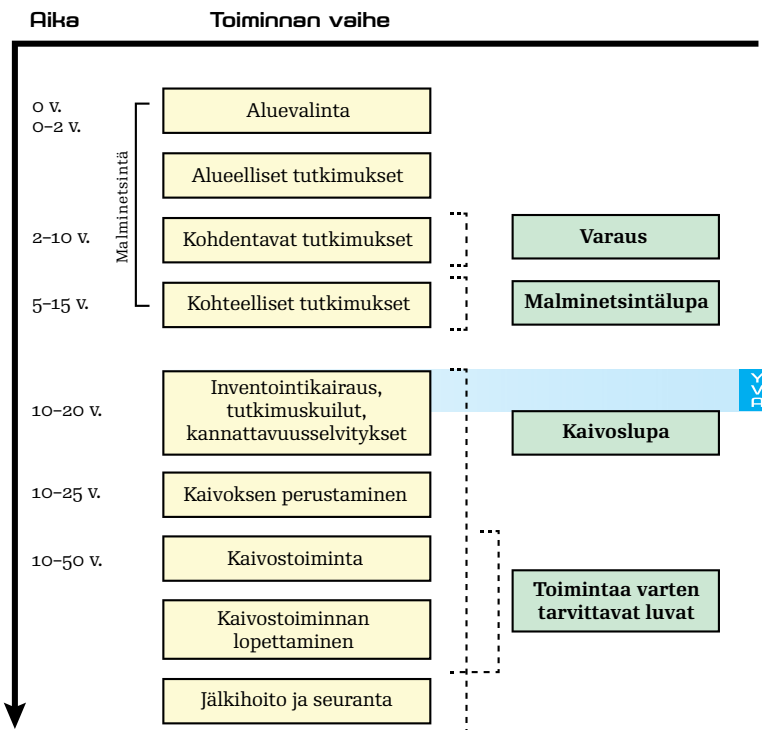
Kunta edistää osaltaan kuntalaisten tiedonsaantia ja vaikuttamismahdollisuuksia kaivoshankkeisiin

”

Tavoitteena on turvata vesistöjen ja pohjavesien säilyminen puhtaina

”

Kaivoksen elinkaari

Kaivoksen elinkaari ja ja YVA-menettelyn sijoittuminen siihen.
TEM-opas 3/2015 Ympäristövaikutusten arviointimenettely kaivoshankkeissa

6 EHDOTUKSET YHTEISTYÖN KEHITTÄMISELLE KAIVOSTOIMIALAN KANSSA

LUOTETTUA JA YMMÄRRETTÄVÄÄ TIETOA SEKÄ YHTEISTEN RATKAISUJEN LÖYTÄMISTÄ

PAIKALLINEN KAIVOSFOORUMI – IDEOISTA KÄYTÄNNÖN TOTEUTUKSEEN

- **Kunta kutsuu paikallisen kaivosfoorumin ensimmäisen kerran koolle vuonna 2018.** Foorumi on tarkoitettu kaikille sodankyläläisille, järjestöille, kyläyhdistyksille ja yrityksille. Tavoitteena on neuvotella eri toimijoiden kuten järjestöjen, kyläyhdistysten ja yritysten sekä kaivos- ja malminetsintäyhtiöiden kanssa yhteistyö- ja vuorovaikutusmallista.
- Kaivosfoorumiin kutsutaan mukaan myös asiantuntijoita ja viranomaistoimijoita niin alueelliselta kuin kansalliselta tasolta aiheen ja tarpeen mukaan.
- Kaivosfoorumin ideana on etsiä ratkaisuja yhdessä järjestöjen, kyläyhdistysten, eri elinkeinojen ja kaivostoimijoiden kanssa. Kaivosfoorumi voi toimia paikallisena kuntatason vuorovaikutusfoorumina uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja toisaalta ongelmien ratkaisemiseen ja ennalta ehkäisemiseen. Foorumissa myös seurattaisiin sitä, miten kehittämis ehdotuksia on vuoden aikana toimeenpantu yhteistyössä eri tahojen kanssa

MUIDEN YHTEISTYÖMALLIEN TYÖKALUJEN KEHITTÄMINEN

- **Kunta kutsuu kaivos- ja malminetsintäyhtiöitä säännöllisesti yhteistyötapaamisiin.** Yhteistyötapaamisten tarkoituksena on informoida kuntaa toisaalta kaivoshankkeiden tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä ja toisaalta yhtiöitä kunnan tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä sekä kehittämishankkeista ja esille nousseista tarpeista. Lisäksi tapaamisten tarkoituksena on erityisesti selvittää **millaisia yhteistyön muotoja kunnan, kaivosyhtiöiden ja paikallisten toimijoiden välille olisi mahdollista kehittää vapaaehtoisuuden pohjalta**, niin tavoitteiden kuin juridisten näkökohtien osalta.
- **Kunta tiedottaa avoimesti yhtiöiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä** myös kuntalaisille tiedotteissaan ja esimerkiksi mahdollisesti perustettavassa kaivosfoorumissa.
- Jatketaan sopimusperusteisen yhteistyömallin selvittämistä ja kehittämistä
- Selvitetään toimintamalleja mahdolliselle paikalliselle kaivosrahastolle
- Paikallisen yhteistyömallin kehittämistä ja mahdollisia neuvotteluja valmistellaan yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja aiheeseen liittyvien, myös kansainvälisten, tutkimus- ja kehittämishankkeiden kanssa.

KAIVOSOHJELMAN TOIMEENPANON SEURANTA JA ARVIOINTI

- Kehittämispalvelut esittää kunnan johtoryhmälle ja hallitukselle sekä mahdolliselle kaivosfoorumille kerran vuodessa arvion kaivosohjelman toimeenpanosta, sekä arvioi yhteistyössä kunnan johtoryhmän kanssa mahdollisia päivittämis- tai kehittämistarpeita, niin ohjelman kuin toimenpiteiden osalta.
- Tarpeen mukaan voidaan teettää myös ulkoisia arvioita kaivosohjelman toimeenpanosta

- Kokeillaan paikallista kaivosfoorumiä: ratkaisujen etsimistä yhdessä järjestöjen, kyläyhdistysten, eri elinkeinojen ja kaivostoimialan yritysten kanssa
- Ideoista käytännön toteutukseen.

7 SODANKYLÄN KUNTA SEURAA ERITYISESTI SEURAAVIA ASIOITA

Kaivostoiminnan yhteiskunnallisten vaikutusten hallinnan kannalta on tärkeää, että kunnan toiminnan suunnittelussa on käytettävissä ajantasaista seurantatietoa. Kaivosohjelman valmistelun yhteydessä on noussut esille tarve saada vuosittainen yhteenveto kaivostoimintaan liittyvistä keskeisistä tiedoista. Osa näistä on saatavilla kaivosyhtiöiden ja malminetsintäyhtiöiden itse ilmoittamista tiedoista esimerkiksi Kestävän kaivostoiminnan verkoston yhteiskuntavastuuraporteista (www.kaivosvastuu.fi).

Osa tiedoista on koottava erikseen tilastokeskukselta, verohallinnosta, eri tutkimusaineistoista tai ihan kunnan omana tiedonhankintana esimerkiksi yhteistyötapaamisten yhteydessä. Vuosittaista katsausta voi kunta kehittää omien tiedontarpeidensa pohjalta. Yhteenveto on tarkoitus julkaista myös kunnan sivuilla.

Vaikutuksia on tarkoitus seurata vuorovaikutuksessa yhtiöiden ja paikallisten toimijoiden kanssa, sekä yhteistyössä tutkimuslaitosten tekemän arviointi- ja seurantatutkimusten avulla. Yhteenveto seurattavista asioista esitellään kehittämispalveluiden toimesta kerran vuodessa johtoryhmälle, hallitukselle ja valtuustolle.

Lyhyen aikavälin seurannan lisäksi on tarpeen arvioida ja seurata vaikutuksia pitkällä aikavälillä peilaten kunnan ja sidosryhmien tavoitteisiin.

Taulukko: Kaivosohjelman sidosryhmätyöskentelyyn pohjautuen, Anna Kantola 2017.

VIISIVUOTINEN KATSAUS KAIVOSTOIMINNAN VAIKUTUKSIIN

- Kaivosten suorat työpaikat kaivosalueella
- Työntekijöiden paikallisuusaste/Sodankylässä kirjoilla/palkkatuloverotulokertymä
- Kaivosalueella työskentelevät alihankkijoiden työntekijät
- Kuntaan muuttaneet uudet asukkaat
- Hankinnat paikallisilta yrityksiltä € / vuosi
- Kaivosyhtiön maksama yhteisövero
- Kaivosyhtiön osallistuminen paikallisen yhteisön tai paikkakunnan elinvoiman ja viihtyisyyden edistämiseen
- Kaivosyhtiön vuorovaikutuskäytännöt ja tiedottaminen sekä yhteistyömallit lähiyhteisöjen, toimijoiden ja kunnan kanssa
- Kaivosyhtiön yhteistyö muiden elinkeinojen kanssa
- Kaivostoimialaan välillisesti liittyvät palvelutarpeet kuten vuoropäivähoito, asuntotuotanto, vieraskieliset palvelut, virkistys- ja vapaa-aika, kulttuuri, sosiaalipalvelut
- Kaivostoiminnan koetut ja havaitut ympäristöön, talouteen ja ihmisiin kohdistuneet vaikutukset
- Kaivoshankkeiden hyväksyttävyyden välittömällä vaikutusalueella ja kunnan alueella
- Onko kaivosyhtiöillä käytössä kestävän kaivostoiminnan suomalainen standardi
- Palautetta ja kehittämisohjeita kaivostoimialalta kuntapalveluihin ja yhteistyön kehittämiseen liittyen

Tässä taulukossa on koottuna kaivosohjelman valmistelun yhteydessä esille nostetut tavoitteet ja alustavat toimenpiteet ja mittarit. Arviointitaulukkoa on tarpeen edelleen kehittää, arvioinnin ja seurannan edetessä

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET JA SEURANTA vuosina 2020, 2023, 2026, 2029

OSA-ALUE	TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARI
SOSIAALINEN KESTÄVYYS	■ Sodankylässä asuvien ihmisten hyvinvointi ja viihtyminen ■ Kaivosten lähikylät hyötyvät kaivoshankkeista ■ Haitat minimoidaan ja kompensoidaan ■ Paikallisen kulttuurin hyvät toiminta- ja kehittämisedellytykset ■ Liikenneturvallisuuden parantaminen ■ Paikkakunnalle muuttaa uusia asukkaita ja he kotiutuvat hyvin	■ Viihtyisän ja houkuttelevan asuntotarjonnan laajentaminen ■ Työllistymis- ja koulutuspolkujen rakentaminen ■ Edistetään kevyenliikenteenväylien rakentamista ja teiden peruskorjauksia ■ Tuetaan paikkakunnalle kotiutumista yhteistyössä järjestöjen kanssa ■ Kehitetään eri toimialoja siten, että koko perheelle on työ- ja koulutusmahdollisuuksia ■ Kestävän kaivostoiminnan verkoston työhön osallistuminen ■ Kaivosfoorumialoitteen tekeminen ■ Vaikutusten arviointi ja seuranta ■ Hyvinvointikertomuksessa ja kaivosohjelman sidosryhmätyössä ja kaivoskyselyssä esille nousseiden kuntalaisten tarpeisiin ja kehittämisaloihteisiin vastaaminen	■ Kaivosten lähikylä ja myös muiden asutuskeskusten elinvoimaisuus, kuntalaisten tyytyväisyys, suhtautuminen kaivostoimintaan ja asukasluvun kehittyminen ■ Toistettavan kaivoskyselyn /seurannan kokemus -ja asennetulokset ■ Vapaaehtoiset yhteistyösopimukset eri toimijoiden kesken: esimerkiksi kaivosfoorumin perustaminen ja toiminta paikallisena seuranta- ja kehittämistoimijana. ■ Sodankylässä asuu lähes yhtä paljon naisia ja miehiä ■ Liikenneturvallisuuden kehittyminen ■ Kaivosten työntekijöistä % kirjoilla Sodankylässä
EKOLOGINEN KESTÄVYYS	■ Luonnon monimuotoisuuden ja luontoarvojen turvaaminen ■ Laaja luonnonvirkistyskäytön turvaaminen ■ Vapaaehtoiset luontokompensaatiot	■ Paikallisten asukkaiden ympäristötiedon ja laatuavoitteiden esille tuominen kaivosyhtiöille ja viranomaisille ■ Selvitetään riittävät resurssit kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kaivosten toiminnan seurantaan ja lausuntojen antamiseen ■ Seurataan aktiivisesti kaivostoimijoiden ja viranomaisten raportteja ympäristövaikutuksista ja vaaditaan tarvittaessa lisätutkimuksia tai toimenpiteitä ■ Kehitetään yhteistyötä ja vuorovaikutusta ympäristövaikutuksista tiedottamisessa ■ Tuetaan vesistövaikutusten helpotajaisen seurantatyökalun kehittämistä	■ Luonnon monimuotoisuuden säilymisestä tutkimusnäyttöä ■ Vesistöjen virkistyskäyttö houkuttelevaa pitkälläkin aikavälillä ■ Kaivosalueiden lähialueiden virkistyskäyttö houkuttelevaa mahdollisen kaivostoiminnan käynnistyttyä ja päättyttyä
TALOUDELLINEN KESTÄVYYS	■ Myönteiset vaikutukset paikallistalouteen ■ Monipuolinen elinkeinorakenne	■ Johdonmukainen maankäytön suunnittelu: Pohjois-Lapin maakuntakaavatyöhön osallistuminen + strategisen yleiskaavatarpeen selvittäminen ■ Edistetään paikallisten yritysten pääsyä kaivosalan arvoketjuihin ■ Kaivospalvelukeskuksen käynnistäminen ■ Uusien yritysten houkutteleva paikkakunnalle eri toimialoilta ■ Yritysten tarvitsemien tila- ja muiden palvelujen onnistunut kohdentaminen ■ Yhteistyö Lapin arktisen teollisuus- ja kiertotalousklusterin kanssa ■ Selvitetään neuvottelumahdollisuus kaivosrahastosta ■ Vaikutusten arviointi ja seuranta	■ Uudet työpaikat ja paikallisten työllistyminen ■ Uudet yritykset ■ Yritysten kasvu ■ Työ -ja yhteisöverotulojen kasvu kunnalle ■ Olemassa olevien työpaikkojen pysyvyys, ml. perinteiset elinkeinot kuten porotalous ■ Vapaaehtoiset yhteistyösopimukset eri toimijoiden kesken: esimerkiksi kaivosrahasto ■ Arvio välillisistä työllisyysvaikutuksista paikkakunnan muihin elinkeinoihin ■ Muiden kuin kaivostoimialan työpaikkojen määrän kasvu ■ Kaivosyhtiöiden hankinnoista paikallisten hankintojen osuus %

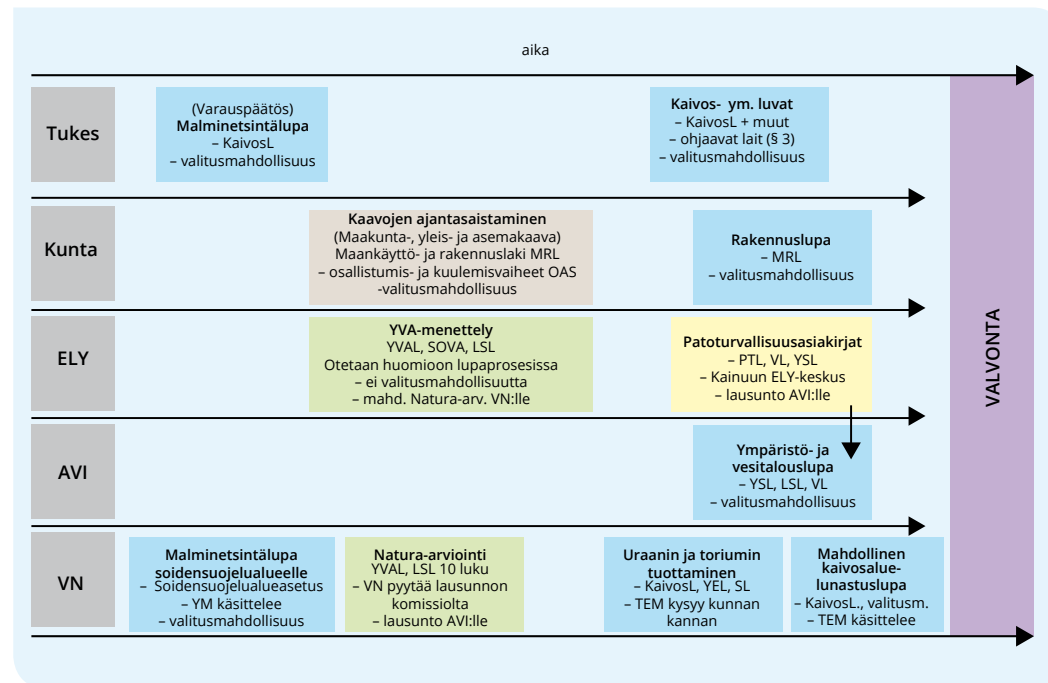
Taulukko: Kaivosohjelman sidosryhmätyöskentelyyn pohjautuen, Anna Kantola 2017.

8 KUNTALAISTEN VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET

Kunnan keskeinen ohjauskeino eri elinkeinojen kehittämisessä on maankäytön suunnittelu eli kaavoitus. Kunta ja kuntalaiset voivat vaikuttaa kaivostoimintaan erityisesti sen suunnitteluvaiheissa. Ohessa on esitetty kaaviona kaivoshankkeen viranomaisvaiheet ja vaikuttamismahdollisuudet.

KAAVIOT VIRANOMAISVAIHEISTA JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSISTA

Vasemmassa reunassa on lueteltu viranomaiset ja ylhäällä on aikajana. Malmineitsinnän aloittamisesta kaivoksen perustamiseen voi mennä 10–25 vuotta.

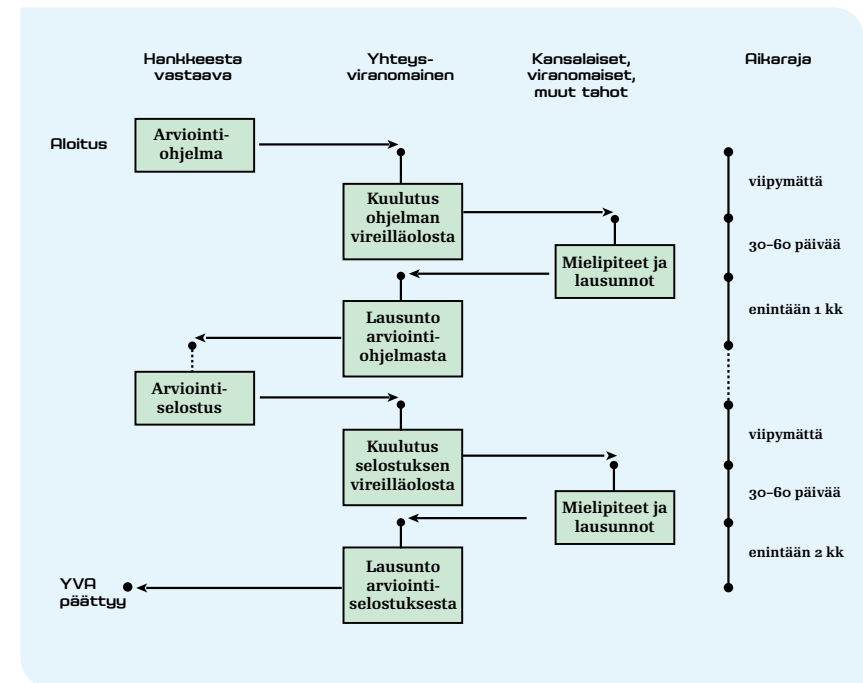
Kaavio: Tietopaketti kaivoslaista ja kaivos hankkeiden viranomaisvaiheista 6/2013, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Tukes = Turvallisuus- ja kemikaaliviranomainen
ELY = Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
AVI = Aluehallintoviranomainen
VN = Valtioneuvosto
YM = Ympäristöministeriö

MRL = Maankäyttö- ja rakennuslaki
OAS = Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
YVA = Ympäristövaikutusten arviointi
SOVA = Sosiaalisten vaikutusten arviointi
LSL = Luonnonsuojelulaki

PTL = Patoturvallisuuslaki
VL = Vesilaki
YSL = Ympäristönsuojelulaki
TEM = Työ- ja elinkeinoministeriö

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaiheet

YVA-menettelyn kulku (kuva: Jorma Jantunen). TEM-opas 3/2015 Ympäristövaikutusten arviointimenettely kaivoshankkeissa

Alueelliset innovaatiot ja suurhankkeet arktisella alueella (REGINA)

REGINA-projektin tavoitteena on ollut vahvistaa Sodankylän valmiuksia maksimoida kaivostoimintaan liittyvät hyödyt ja minimoida riskit ja haitat ja hankkeisiin liittyvä haavoittuvuus paikkakunnalla.

Hankkeessa on suunniteltu sitä, miten Sodankylä valmistautuu lyhyellä ja pitkällä aikavälillä eri vaiheissa olevien kaivosten ja kaivoshankkeiden vaikutuksiin paikkakuntaan.

Sodankylän kunnan kaivosohjelma on EU-kielisesti sanottuna paikallinen älykkään erikoistumisen strategia, kiinnittyen Lapin arktisen erikoistumisen ohjelmaan ja verkostoyhteistyön kautta Lapissa laajasti tehtävään arktisen teollisuuden ja kiertotalouden klusterityöhön. Suomen mineraalistrategian tavoite on olla mineraalien kestävä hyödyntämisen globaali edelläkävijä ja toisaalta EU:n mineraalistrategian tavoite kasvattaa omavaraisuutta kriittisissä mineraaleissa, edellyttäen erityisesti kaivostoiminnan paikkasidonnaisuudesta johtuen juuri paikallisen tason kestäviä käytännön ratkaisuja ja innovatiivisia toimintamalleja.

Kaivosohjelma ja sopimusperusteisen yhteistyön selvittäminen ovat osa REGINA-hankkeessa tehtävän

sosiaalisten vaikutusten arviointi- ja hallintamallin (Social Impact Management Programme/Tool, SIMP) kehittämistä ja käytännön soveltamista. Pohjoismainen aluetutkimuskeskus NordRegio johtaa REGINA-projektia. Yhteistyökumppaneina ja toteuttajina on pieniä paikkakuntia ja tutkimuslaitoksia Sodankylän ja Lapin yliopiston lisäksi, Ruotsista, Norjasta, Tanskan Grönlannista ja Skotlannista. Projekti on rahoitettu Pohjoinen periferia ja arktinen -ohjelmasta.

REGINA-hankkeen paikallisen ohjausryhmän jäsenenä ovat: luottamushenkilöistä kunnanhallituksen puheenjohtaja *Pekka Tuomivaara* ohjausryhmän puheenjohtajana 03/2016–08/2017, ja sen jälkeen kunnanvaltuuston varapuheenjohtaja *Arja Mäkitalo* alkaen 9/2017, muut luottamushenkilöt kunnanhallituksen jäsen *Martti Kumpulainen* ja kunnanvaltuutettu *Riikka Karppinen*. Muut jäsenet ovat poroisäntä *Martti Siivola* Oraniemen paliskunta, ympäristöpäällikkö *Ulla Syrjälä* Boliden Kevitsa, vastuullisuuspäällikkö *Joanna Kunttonen* Van't Riet AA Sakatti Mining, lehtori *Leena Suopajarvi* Lapin yliopisto, kehittämisjohtaja *Jukka Lokka* Sodankylän kunta, projektipäällikkö *Janne Laine* ABC-hanke sekä projektipäällikkö *Anna Kantola* REGINA-hanke.

Sidosryhmätyöskentelyyn osallistui lähes 30⁶ paikallista toimijaa: kyläyhdistyksiä, järjestöjä sekä eri elinkeinojen ja luontoarvojen edustajia.

REGINA-hanke on käynnissä maaliskuusta 2016 syyskuuhun 2018. Sodankylän kunnan osatoteutuksen osuus on 195 192 euroa, josta Sodankylän kunnan omarahoitusosuus 20 495 euroa.

Kunnanvaltuusto palautti kaivosohjelman jatkovalmisteluun 18.11.2017 ja kunnanhallitus nimesi ohjaavan työryhmän, jonka jäsenenä ovat toimineet: *Arja Mäkitalo, Kauko Nurmela, Jari Hyvönen, Pertti Tervo, Mikko Pyhäjärvi*.

Lämmin kiitos kaikille kaivosohjelmatyössä mukana olleille!

Menestystä toimeenpanoon!
Anna Kantola, REGINA-hankkeen projektipäällikkö

⁶ Sidosryhmätyöskentelyn kutsuttiin laaja joukko toimijoita, joista työpajoihin osallistui edustajia seuraavista tahoista: Seitasäätiö, Sodankylän Riistanhoitoyhdistys, Lokka-Porttipahta Kalastusalue, Oraniemen paliskunta, Sattasniemen paliskunta, Kemi-Sompion paliskunta, Paliskuntain yhdistys, Sodankylän kauppiaasyhdistys ry, Sodankylän seurakunta, Järjestökeskus Kitinen ry, Puolakkavaaran kyläyhdistys, Petkulan kylätoimikunta, Kersilön kyläyhdistys, Sattasen kyläseura, Moskuvaaran kyläyhdistys, Lapin ammattioppilaitos, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Sodankylän kunnan kehittämispalvelut, Pyhä-Luoston matkailuyhdistys, Lapin liitto, Metsähallitus, Viiankiaapa-liike, Lapin luonnonsuojelupiiri, Pohjoisimman Lapin Leader, Magnus Minerals, AA Sakatti Mining, Boliden Kevitsa, Astrock/Ageos ja fasilitaattoreina REGINA-hanke, NordRegio, Lapin yliopisto, Sodankylän kunta. Lisäksi järjestettiin erikseen Sodankylän yrittäjät ry:n kanssa yhteistyössä työpaja elinkeinoelämän näkökulmien huomioimiseksi.

Sodankylän kunnan kaivosohjelma 2018–2021